

speciaal de Is-
skoren en tot
rijls bij Mozes
zelfs niet ge-
ren noemt —
eertgeborenen
1:9) Met die
gunstigheid je-
bovendien en
emig-tot-noon
waartoe de
rt²⁾.

n de ver-
oelt Paulus de
lechtige woor-
lerijdsche sti-
met Abraham
in de Schrift
r het verbond

éenerzijds, dat
welke in het
le Joden heeft
roote deel van
n het eeuwige
in de moeilij-

op het feit, dat
— aan al de
g van Paulus'
st het nu, dat
leten niet tot
in woord niet?

ren. We kun-
schenken, dat
a worden. En
dan alleen aan
nd toe. Alleen
de verbonden
uëlieten. Maar
God dan alle
rom geeft Hij
ijdenis en
elfde ver-

volgende week.
C. V.

ulgentiam erga
vim adoptionis
promissio con-

annibus verbis
n, namque foe-

LIJK LEVEN

en om dat ge-
verkiezing fun-
c. 51, 147, hoe-
dat een fun-
dan een oor-
el aan.

RSCHERPEN,
mensen vast-
eggen we: par-
n", of „bron"
il op schër-
welibewust
eens Gomarus
den zwaksten
op zijn werken,
e. Ge zult zien,
ding aankomt,
betekenissen
aal niets meer
taak", zoo, als
wordt aange-

gen het woord
rigen niet in
a aangetroffen
at zeggen, wat
verstaan wil
ken, of ik met
m.

ere uitspraak
rd, den term,

tonem probatio-
ntum essentiali,
a, forma, finis
erder gaan we:
e pro occasione
e aphormal, of
arisme!); causa
hice causa im-
idens accipitur
ntis aliquod ab
e tantum ante-
tionis non recte

„oorzaak" vastleggen; want dan kan het zijn, dat hij die het gebruikt, het verkeerd opvat, en dan strijdt met den INHOUD der belijdenis; en, dat wie het afwijst, juist daarmee den inhoud der confessie scherper veilig stelt tegen misvatting van later tijd.

Dit is maar een voorbeeld, dat ik expres even noem, omdat een belangstellend en gewaardeerd broeder me erover aansprak. Als Calvijn van God als „fons" spreekt, zet ik, zoolang hij losweg spreekt, mijn naam eronder. Als Plotinus het doet, zeg ik, met Calvijn: dank u wel, dat teeken ik nooit.

Zoo kan het ook hier zijn.

Het is niet goed, elkaar op een WOORD te vatten, in nādere formulierenbinding. Het is alleen goed, te vragen, of een woord, dat een tijdgenoot gebruikt, goed uitgelegd, zich laat verbinden met de oude belijdenis als formulier van eenigheid. Want anders jagen we de kerk, die God vergadert, met theologen stokken uit elkaar. Dat is gauwer gedaan, dan men zelf wil. Zie maar de misère van Kalamazoo 1924, en van Utrecht 1944.

Een klein symptoom van de aanwezigheid van dit gevaar — lees niet meer in mijn woorden, dan er in staat — zie ik daar, waar coll. Hoeksema zegt: die voorrede van de Statenvertaling kwam NA de dordtsche synode, maar het is wel meer gebeurd, dat NA een goeie synode er afval kwam; het argument zegt mij — Hoeksema — dus niets. Wil coll. Hoeksema het hebben, dan zal ik hem bewijzen, dat óók al in de Schriftelijke Conferentie, dus vóór de dordtsche synode, er van voorwaarden in het verbond door de gereformeerde partij gesproken is. Wil hij het hebben, dan zal ik hem aantoonen, dat ook in de Acta der dordtsche synode zelf van voorwaarden herhaaldelijk gesproken is. En dat daar fel tegen elke conditie-leer gevochten is, zoo vaak men conditie opvatte in REMONSTRANTSCHEN zin (nl. zoo, dat geloof en bekeering tot grond, of bewégende en laatste of „eerste" oorzaak van de zaligheid of de verkiezing genomen worden; of ook, zóó, dat God afhankelijk gemaakt wordt van den met vrijen wil toegestusden mensch, op wien God netjes wachten moet, „kijkende", of hij wel zoo vriendelijk wil zijn, te gelooften. Maar ook, dat in die Acta éven gerust, en welgemoed, en vroolijk, gesproken is vóór een gereformeerde conditie-leer, nl. zóó, dat God het ééne niet geeft zonder het andere, terwijl Hij intusschen zoowel van het ééne als het andere de fontein is, de genadige Beschikker en Schenker. Dat hangt dan weer samen met het feit, dat Hij mij aanspreekt, zonder voor spellingen te doen aangaande mijn toekomst, maar des te meer mij aan zijn belóften bindt, welke nooit zonder eisch tot mij komen.

Vandaar dan ook, dat eenzijdig Dordtsche Leerregels, I, 9, veroordeelen elke opvatting, dat de verkiezing zou geschied zijn UIT voorafgezien geloof, of geloofsgehoorzaamheid, of een andere hoedanigheid, die een vooruitgeziene (!) OORZAAK OF CONDITIE zou zijn, vooraf gevorderd in den nog te verkiezen mensch (eligendo, gerundivum). Terwijl anderzijds daarnaast, I, 10, beleden wordt, dat de causa (binnen Gods eigen diepte) der verkiezing (dat besluit) Zijn welbehagen is; en dat zij niet daarin bestaat, dat God uit alle „mogelijke" condities (nominalistisch!) bepaalde kwaliteiten of handelingen van den mensch heeft VERKOREN (uitgezocht) tot een CONDITIE van de zaligheid. Dáár gaat het over Gods besluit; en dat besluit is VRIJ, volkomen vrij. Hij kiest, en verwerpt, zonder aan iets gebonden te zijn. Hij verkiest onvoorwaardelijk, en HIJ VERWERPT OOK onvoorwaardelijk. Misschien wordt in de hitte van den m.i. vrij machteloos door sommigen gevoerden strijd dit laatste voorbij gezien.

Maar dezelfde belijdenis zegt óók, dat de belófte (!) komt MET (cum) het BEVEL van geloof en bekeering.

Van de verkiezing, die verborgen is, en onvoorwaardelijk, volkomen vrij, stappen we hier óver op het SPREKEN en AANSPREKEN Gods; daarin gaat Hij óns nu teekenen, waartóe HIJ ons verkoren heeft, en welke de WEG is, waarlángs de verkorene komt tot, en verzekerd wordt ván: de zaligheid. Het is Gods VRIJHEID, dat Hij de B niet geeft zonder de A, en de C niet zonder de B, en de D niet zonder de C. Maar NU Hij eenmaal die volgorde stelde tusschen A, B, C, D, enz., nu zijn WIJ daaraan gebonden, met eerbiedige erkenning overigens, dat Hij nóg vrij blijft, b.v. ten aanzien van de kleine kinderen, die Hij wegneemt naar zijn raad, eer ze een A van een B en een B van een C en een C van een D kunnen onderscheiden.

Het is b.v. ZIJN vrije wil geweest, dat een man die trouwen wil, niet maar mág, doch MOET zeggen: ik word geen vader van een kind, tenzij er een vrouw is, die moeder ervan worden wil; want die VOORWAARDE stelde God mij, en Hij belóóde Adam vernieuwvuldiging van zijn geslacht onder deze VOORWAARDE. Bindt die man nu God in zijn vrijheid? Geen sprake van; als hij gereformeerd is, weet hij, dat God machtig is, uit Maria een zoon te roepen, die geen „vader" heeft, en uit steenen kinderen te verwekken; of Hij nu „stof" neemt van den prillen paradijsgrond, dan wel „steenen" van bij den Jordaan, — Hij IS vrij, ik mag niet zeggen, dat Hij in zijn KEUS, en in ZIJN keus,

aan eenige conditie gebonden is in het produceeren van menschen. Christus wist in de woestijn óók wel, dat God uit steenen kinderen kon verwekken, en uit steenen brood. De duivel zegt dan ook tot Hem: doe het toch, dat is toch goeie, orthodoxe theologie, dat God VRIJ is, onvoorwaardelijk kan doen wat Hij wil? Maar Christus zei tot Satan: zeker, HIJ is vrij, maar IK NIET! Hij heeft Mij als knechtelijken mensch gezegd: de mensch zal hij brood alleen niet leven, maar bij alle parool, d.w.z. alle telkens en telkens weer als „bijkomende", en voor menschen GESTELDE voor-

PSALM 103.

(Vertaling N.B.G.)

Loof, loof den HEER — zijn heil'gen naam zij [d'eere,

en al wat in mij is, o loof den HEERE,
die al uw ongerechtigheid vergeeft,
vergeet geen weldaad, die Hij heeft bewezen,
van alle krankheid zal Hij u genezen,
verlossen van de groeve, dat gij leeft.

Hij kroont u met zijn goedertierenheden,
Hij zal u met barmhartigheid bekleeden,
die met het goed' uw ziel verzadigd heeft.
Mijn ziel zal 's HEEREN grooten naam verhoogen,
die 't leven, tot den ouderdom gebogen,
een nieuwe jeugd als van een arend geeft.

De HEERE, die u aan den dood ontrukte —
Hij doet gerechtigheid aan de verdrukten
en Mozes maakte Hij zijn weg bekend.
Hij toonde Israels kinderen zijn daden,
barmhartig is de HEERE, vol genade,
Hij, die in gunst ons lot lankmoedig wendt¹⁾.

Niet altoos zal de HEERE met ons strijden,
niet eeuwig zal Hij toornen, dat wij lijden;
Hij doet ons niet naar onze zond' en kwaad,
vergelddt ons niet naar 't onrecht, dat wij deden,
maar machtig zijn zijn goedertierenheden,
zoo hoog als boven d' aard de hemel staat.

Zijn goedertierenheid zal ons vertroosten²⁾,
Zooner het West verwijderd is van 't Oosten,
heeft Hij ons overtreden weggedaan.
De HEER' ontfermt zich over wie Hem vreezen,
gelijk een vader zal Hij voor hen wezen,
als zij tot Hem, hun God en toevlucht gaan³⁾.

Zijn goedertierenheid is rijk en machtig
en dat wij stof zijn is de HEER gedachtig.
Hij kent het zwakke maaksel van zijn kind.
De steeveling — als 't gras zijn al zijn dagen,
een bloem des velds — wie zal haar plaats nog
als zij verdord is in den zomervind? [vragen

In eeuwigheid zal over wie Hem vreezen
de goedertierenheid des HEEREN wezen
en voor kindskind'ren zijn genad' en recht,
voor hen, die al de dagen hunner jaren⁴⁾
't verbond met Hem behouden en bewaaren,
en blijde doen wat Zijn bevel hun zegt.

Des HEEREN troon is boven 't aardsch gewemel
in eeuwigheid gevestigd in den hemel⁵⁾,
zijn koningschap heerschacht over 't wereldronde,
Looft, englen, sterke helden, looft den HEERE,
gij, die zijn woord volroert, die met begeeren
blijft luist'ren naar het spreken van zijn mond.

Looft, loof den HEERE, al zijn legermachten.
Zij, die Hem dienen en zijn wil volbrachten —
dat zij Hem loven nu en 't allen tijd!
Looft, al zijn werken, looft uw God en HEERE,
aan alle plaatsen, waar Hij wil regeeren.
Loof, loof den HEER, mijn ziel, in eeuwigheid!⁶⁾

A. v. B.

- 1) Ps. 126: 4.
- 2) Ps. 119: 76.
- 3) Spr. 14: 26.
- 4) Ps. 90: 10.
- 5) Ps. 45: 7.
- 6) Ps. 30: 13.

waarde van een den zegen, en de voedingskracht be-
veleend machtsbevel van God.

En zóó staat het óók hier.

Dezelfde Dordtsche Leerregels, die van een uit „mogelijke" voorwaarden gekózen voorwaarde tot zaligheid als GEKOZEN uit een MOGELIJKHEDENREEKS, die God zou binden, geen zier wil weten (I, 10), heeft toch erkend, dat God in vrijheid bepáalde, dat er ordinaarlijk, d.w.z. bij opgroeiende menschen, geen zaligheid zal komen zonder voorafgaand geloof, een vrucht van zijn verkiezing (I, 12). Die vruchten zijn AANGEWEZEN („gedesigneerd") in het geopenbaarde Woord (I, 12). Daarin KOMT de belofte met bevel.

Niet daa'r vóór, zoodat het bevel achteraan komt sukkelen.

Niet daarna, zoodat de belofte achteraan komt hinken.

Doch daarmEE, zoodat die beide als een eenheid op me af komen marcheren, recht op den man af. Alleen in de eenheid van die twee, onafscheidelijk verbonden, heb ik mijn God ontmoet, en geen abstraherenden

„theoloog". Zóó dat ik dat weten kan. Want Hij ZEI me: zóó kom Ik sprekend op u af; belofte MET bevel, bevel MET belofte (II, 5).

Binnen den kring dus van Gods SPREKEN is het beloofde GOED gebonden aan de voorwaarde van aanvaarding van het goed.

Is dat Remonstrantsch?

Nonsens.

Want óók die aanvaarding is weer ge-
geven; ook zij is inhoud der belófte.

Is het remonstrantsch, te zeggen: ik krijg een horloge, op voorwaarde, dat ik geen stelletje randjes en schroefjes en veertjes in handen krijg?

Voorwaarde voor een ding is, dat het niet in deelen of fragmenten gescheiden is. Voorwaarde voor den avond is, dat het morgen zal zijn geweest. Voorwaarde voor de zaligheid is de zaligheid van mijn geloof. Voorwaarde voor A is A. Voorwaarde voor alles al wat in dat alles opgesloten ligt.

Dus: géén verdienende conditie (I, 9).

En géén een uit een aanwezige mogelijkhedenreeks, waaraan God gebonden zou wezen, door Hem dan maar gekozen conditie (I, 10).

En géén geprepareerde, God bindende conditie (I, V. d. D., 4) (idem 5) (I, 9).

En géén veranderde conditie (I, V. d. D., 7).

En géén contingente conditie (I, V. d. D., 7).

Maar wél: een gesigneerde conditie (I, 12; II, 5), waaraan ik mij te houden heb, zooals Christus in de woestijn, zooals die man die vader worden wil naar de nu eenmaal door God vrij daartoe gestelde ordinantie.

Zooals de bijbel zegt: die Mij eeren, zal Ik eeren.

Het is nóg kleiner kunstje te zeggen: Heynsiaansch-strantsch.

Het is nóg klein kunstje te zeggen: Heynsiaansch. Maar het is doodgewoon bijbelsch, al weet ik, dat iedere remonstrantsche dominee over dien tekst met genoeg zal willen preeken. HET KOMT DAN JUST OP DE NADERE ONDSCHIEDING AAN.

Pas op, zou ik allen en mijzelf willen raden, dat ge u niet vastbijt in eenige „theologie". Er is geen vrijgemakke theologie, er is ook geen protestantsche, gereformeerde theologie, al spreekt een classis daarvan, ik begrijp niet, met welke vrijmoedigheid.

Vraag mij: of wat ik zeg, met de belijdenis strijdt. Vraag me niet, of wat ik zeg, er met zooveel woorden in staat. Ik neem aan te bewijzen, dat heel wat in The Standard Bearer, precies zooals in mijn eigen boeken, te lezen valt, dat niét staat in de belijdenis. Maar dat toch goed gereformeerd is. En dus in den grond, zakelijk, er wel degelijk in staat. Gelijk die gereformeerde voorwaardenleer zakelijk er heusch in staat.

K. S.

Maria, de moeder van onzen

Heere Jezus Christus (VI)

IV. NAZARETH EN BETHLEHEM.

Ongeveer drie maanden is Maria bij Zacharias en Elisabeth gebleven. Er is verschil van meening of zij de geboorte van Johannes heeft afgewacht. Godet meent van wel. „Hoe zou men de uitdrukking drie maanden niet in verband brengen met de zes maanden van vs 36 en daaruit de conclusie trekken, dat Maria haar verblijf heeft verlengd tot op het beslissende, voor Elisabeth en haarzelf zoo gewichtige oogenblik der geboorte van Johannes? Hoe lang had zij niet onbekend moeten blijven met dit feit als zij weinige dagen te voren naar huis was teruggekeerd?"¹⁾

Grijdanus is van het tegenovergestelde gevoelen. „(Maria bleef) tot den tijd, dat Johannes geboren zou worden; vgl. vs 26. Dat Maria niet langer bleef, laat zich licht verklaren. Johannes' geboorte bracht voor Elisabeth niet alleen veel arbeid en zorg mee, maar deed ook allerlei menschen tot haar komen, verwanten en bureu (vs 58 v.v.) die Maria in haar omstandigheden beter deed te vermijden"²⁾.

Van Zacharias en Elisabeth keert Maria weer terug naar Nazareth. Wat haar daar overkomt is van betekenis voor haar plaats in de heilsgeschiedenis. Tot dusver heeft de figuur van Maria nog steeds in het licht gestaan. Tot dusver is het Woord nog steeds zoet in haar mond geweest. Maar zie, reeds gaat een aanvang nemen wat later Simeon heeft voorzgd. „Een zwaard zal door uw ziel gaan" (Luc. 2:35). Bij haar terugkeer naar Nazareth begint voor Maria het lijden. Het Woord wordt bitter in de buik.

Zij heeft aan Jozef niet kunnen zeggen, wat haar van Godswege is overkomen. Nu het aan Jozef duidelijk wordt bij haar terugkeer, dat zij zwanger is, wil hij haar niet meer tot vrouw hebben.

„Door Jozef's achterdocht te verhalen, laat de Evangelist uitkomen, dat voor den later opgekomen laster der Joden over Maria en Jezus' geboorte wel een zekere aanleiding bestond..... In de verborgenheid en onbewijsbaarheid van Christus' wonderbare

1) a.w. I, p. 65.

2) a.w. I, p. 71.